

**Taristuministri määruse „Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad,
proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogramm, atesteerimise kord,
atesteerimistunnistuse vorm“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1 Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse veeseaduse § 243 lõike 5 alusel.

Eelnõu koostamise tingis vajadus korraldada ümber veeproovivõtjate atesteerimisega seotud valdkond. Veeseaduse kohaselt korraldab proovivõtja atesteerimist Kliimaministeerium koostöös Terviseametiga. Samas võib valdkonna eest vastutav minister proovivõtja atesteerimiseks sõlmida halduskoostöö seaduses sätestatud korras halduslepingu katselaboriga, mille akrediteerimisulatuses on kõikide atesteeritavate proovivõtuvaldkondade proovivõtumeetodid. Lähtuvalt sellest muudeti 12.08.2025 OÜ-ga Eesti Keskkonnauuringute Keskus sõlmitud halduslepingut nr 1-6/19/5, kuhu lisati veeproovivõtjate atesteerimise ülesanne. Seega ei pea Kliimaministeerium ise andma välja veeproovivõtjate atesteerimistunnistusi, vaid saab selle ülesande halduslepinguga delegeerida pädevale eraõiguslikule juriidilisele isikule. Seetõttu on vaja ajakohastada keskkonnaministri 08.10.2019 määrust nr 53 „Atesteerimisele kuuluvad proovivõtuvaldkonnad, proovivõtjale esitatavad nõuded, õppeprogramm, atesteerimise kord, atesteerimistunnistuse vorm ja atesteerimiskomisjoni töökord“. Samuti on eelnõu eesmärk lihtsustada atesteerimise korda ning jätta välja sätted, mis ei ole kooskõlas halduslepinguga ülesande saanud katselabori õigusliku vormi jm tegevuse regulatsiooniga. Kuna muudatusi on palju, esitatakse eelnõukohase määrusega uus terviktekst.

Võrreldes kehtiva määrusega on eelnõust välja jäetud atesteerimiskomisjoni moodustamine ja nõue, et kordusatesterimise mittesooritanu peab enne järgmist atesteerimise taotlemist läbima vähemalt 20-tunnise väljaõppe proovivõtmise kohta vee- või joogiveeuuringu valdkonnas, milles atesteerimist taotletakse. See tasakaalustab taristuministri 24.03.2026 määruse nr 25 „Puurkaevu ja -augu ning salvkaevu ehitamise nõuded ja kord“ uusi põhjaveekaitse nõudeid, sealhulgas CASi meetodi kasutamise piirangu hilisemat lisamist puurkaevu määrusesse. Uut halduskoormust eelnõuga ei looda, vaid korrastatakse kehtiva määruse nõudeid.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu on ette valmistanud Kliimaministeeriumi veeosakonna peaspetsialist Hendrik Põldoja (626 2861, hendrik.poldoja@kliimaministeerium.ee) ja sama osakonna veeteenuse valdkonna juht Katrina Lang (teenistussuhe peatunud). Eelnõu keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeletoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Elina Lehestik (elina.lehestik@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõukohane määrus koosneb kaheksast paragrahvist.

Paragrahvis 1 sätestatakse määruse eesmärk: kehtestada vee- ja joogiveeuuringut tegeva proovivõtja tehniliste teadmiste ja praktiliste oskuste hindamise kord ehk atesteerimine, samuti atesteerimistunnistuse andmise tingimused ja kord ning õppeprogramm, mille alusel proovivõtjate teadmisi ja oskusi hinnatakse. Atesteerimise laiem eesmärk on tagada, et vee- ja joogiveeuuringuteks proove võtvatel isikutel on vajalikud teadmised ja praktilised oskused

proovide nõuetekohaseks võtmiseks. Nõuetekohane proovivõtt on oluline, et analüüsitulemused oleksid usaldusväärsed ja võrreldavad ning võimaldaksid teha põhjendatud järeldusi vee seisundi ja kvaliteedi kohta.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatakse proovivõtjate atesteerimine proovivõtmise valdkondade kaupa. See tähendab, et proovivõtja pädevust hinnatakse konkreetse proovivõtuligi korral. Valdkonnad hõlmavad joogivett, pinnavett, põhjavett, merevett, heit- ja reovett ning reoveesetet. Valdkonnapõhine atesteerimine võimaldab tagada, et proovivõtja tegutseb ainult selles valdkonnas, milles tema pädevus on hinnatud ja kinnitatud. Samuti eeldavad erinevad veeliigid ja keskkonnad spetsiifilisi proovivõtumeetodeid ja -seadmeid ning proovivõtu korraldust, mistõttu on põhjendatud käsitleda neid eraldi valdkondadena. Selline lähenemine aitab tagada proovivõtu kvaliteedi ning vee kvaliteedi hindamise usaldusväärsuse.

Paragrahv 2 sätestatakse, kes vee- ja joogiveeuuringut tegevat proovivõtjat atesteerib. Kehtiva määruse § 2 kohaselt atesteerib vee- ja joogiveeuuringut tegevat proovivõtjat valdkonna eest vastutava ministri moodustatud atesteerimiskomisjon. Veeseaduse § 243 lõike 4 muudatuse alusel võib valdkonna eest vastutav minister proovivõtja atesteerimiseks sõlmida halduslepingu katselaboriga, mille akrediteerimisulatuses on kõikide atesteeritavate proovivõtuvaldkondade proovivõtumeetodid. Seetõttu sõnastatakse § 2 selliselt, et proovivõtjat atesteerib Kliimaministeeriumiga halduslepingu sõlminud katselabor, mitte enam ministri moodustatud atesteerimiskomisjon.

Võrreldes kehtiva määrusega jäetakse eelnõukohasest määrusest välja paragrahv, mis sätestas atesteerimiskomisjoni töökorra. Kehtivas määruses reguleerib nimetatud säte komisjoni moodustamist, komisjoni esimehe ja aseesimehe määramist, komisjoni istungite kokkukutsumist ja pidamist, otsustusvõimet, otsuste vastuvõtmise korda, protokollimist ning atesteerimise tulemuste teatavaks tegemist.

Proovivõtjate atesteerimise korraldab halduslepingu alusel pädev katselabor ning atesteerimistegevus ei eelda eraldi atesteerimiskomisjoni moodustamist. Atesteerimise käigus hinnatakse proovivõtja teadmisi ja oskusi kirjaliku testi ning vajaduse korral praktiliste ülesannete ning vestluse kaudu ning otsuse atesteerimise tulemuse kohta teeb atesteerimist korraldav katselabor.

Seetõttu ei ole vaja sätestada määruuses komisjoni töökorra üksikasjalikku korda. Komisjoni käsitleva paragrahvi väljajätmine vähendab regulatsiooni liigset detailsust ning lihtsustab atesteerimise korraldamist, säilitades samas nõude, et proovivõtjate pädevust hindaks pädev katselabor ja kehtestatud atesteerimise korra kohaselt.

Paragrahv 3 sätestatakse atesteerimise taotlemise kord ning andmed, mis peavad sisalduma atesteerimist taotleva proovivõtja avalduses. Sätte kohaselt esitab atesteerimist taotlev proovivõtja katselaborile kirjaliku avalduse. Avalduses tuleb esitada taotleja isikuandmed, kontaktandmed, töökoht ja ametinimetus nende olemasolul, andmed varasema atesteerimise kohta ning proovivõtmise valdkond või valdkonnad, milles taotleja soovib olla atesteeritud. Samuti sätestatakse, et katselabor registreerib esitatud dokumendid nende saabumise päeval. Nõutud andmed võimaldavad tuvastada taotleja isiku ning hinnata tema varasemat atesteerimist ja atesteerimise ulatust.

Võrreldes kehtiva määrusega on atesteerimise taotlemise korda lihtsustatud. Kehtiva määruse kohaselt esitab proovivõtja taotluse atesteerimiskomisjonile ning lisaks avaldusele tuleb esitada teave läbitud proovivõtukoolituste kohta ning andmed senise praktilise töö kohta proovivõtmisel. Samuti on kehtivas määruses sätestatud puudustega taotluste kõrvaldamise kord ning võimalus jätta puudustega taotlus läbi vaatamata.

Eelnõukohases määruses ei nähta ette atesteerimiskomisjoni ning taotlus esitatakse atesteerimist korraldavale katselaborile. Samuti on eemaldatud nõue, et avalduse registreerib komisjoni sekretär, kuna uues korralduses atesteerimiskomisjoni ega selle sekretäri ette ei nähta ning dokumendid registreerib atesteerimist korraldav katselabor tavapärase töökorralduse kohaselt. Lisaks ei nõuta enam avalduse lisana andmeid läbitud koolituste ega senise praktilise töö kohta, sest see ei ole eelduseks atesteeringu saamisel ja proovivõtja pädevust hinnatakse atesteerimise käigus kirjaliku testi ja vajaduse korral praktiliste ülesannete ning vestluse põhjal.

Võrreldes kehtiva määrusega jäetakse välja säte, mis käsitles taotluses esinevate puuduste kõrvaldamist ja võimalust jätta puudustega taotlus läbi vaatamata, kuna tegemist on üldise ja tavapärase menetlustoiminguga, mille eraldi sätestamine määruses ei ole vajalik. See säte oli asjakohane pigem siis, kui oli nõue esitada teave info läbitud proovivõtmise ja praktilise töö kohta. Kuna need sätted on eelnõust välja jäetud ja ülejäänud teave on alati taotlustel esitatud, siis ei ole selle reguleerimine määruses vajalik. Muudatuse eesmärk on muuta taotluse esitamise kord selgemaks ja lihtsamaks ning vähendada taotlejale ja atesteerimist korraldavale asutusele kaasnevat halduskoormust.

Paragrahvis 4 sätestatakse nõuded atesteeritava proovivõtja teadmiste ja oskustele. Sätte eesmärk on määratleda pädevused, mida peab omama vee- ja joogiveeuuringu käigus proove võttev isik, et tagada proovivõtu nõuetekohasus ning analüüsitulemuste usaldusväärsus.

Võrreldes kehtiva määrusega on paragrahvi struktuuri ja sõnastust korrastatud ning nõudeid osaliselt lihtsustatud. Lõikes 1 sätestatud üldised pädevusnõuded on valdavas osas säilinud, kuid neid on ajakohastatud ja täpsustatud. Näiteks on lisatud viide sellele, et proovivõtja peab tundma lisaks õigusaktidele ka asjakohaseid Eesti standardeid. Samuti on täpsustatud sõnastust, näiteks on analüüsitava komponendi asemel kasutatud üldisemat terminit „näitaja“ ning proovivõtja pädevuse kirjeldust on mõnes punktis lühendatud ja üldistatud.

Muudatusena on lihtsustatud ka eri liiki proovide kirjeldust. Kui kehtivas määruses on loetletud konkreetsed prooviliigid (punkt-, valik-, pidev-, sari- ja keskmistatud proovid), siis eelnõus on see asendatud üldisema sõnastusega „eri liiki proovid sõltuvalt proovivõtmise valdkonnast“. Selline lähenemine võimaldab vältida liigset detailsust ning jätab ruumi proovivõtumeetodite arenguks ja standardite muutmiseks.

Lõikes 2 on võrreldes kehtiva määrusega vähendatud valdkonnapõhiste oskuste loetelu. Uues määruses on säilitatud peamised proovivõtuga seotud tehnilised pädevused, nagu vooluhulga määramise kohtade ettevalmistamine, proovide võtmine eri sügavustest, voolukiiruse ja vooluhulga määramine, kohapealsete mõõtmiste tegemine ning proovide võtmine selliselt, et oleks esindatud saastuse ulatus ja dünaamika.

Kehtivas määruses on detailsemad ja spetsiifilisemad nõuded, näiteks proovide võtmine erinevates ilmastikutingimustes, proovide võtmine laevadest või ohtlike ainete hoidlatest, õlide ja rasvadega saastunud veest proovide võtmine ning reostuskoormuse määramine, jäetud välja. Detailsemate ja spetsiifilisemate nõuete väljajätmine on põhjendatud sellega, et kehtivas määruses toodud näited kirjeldavad pigem üksikuid võimalikke proovivõtu olukordi, kui proovivõtja pädevuse üldisi nõudeid. Näiteks proovide võtmine erinevates ilmastikutingimustes, proovide võtmine laevadest või ohtlike ainete hoidlatest ning õlide ja rasvadega saastunud veest proovide võtmine on vaid osa võimalikest praktilistest tööolukordadest, millega proovivõtja võib kokku puutuda. Selliste konkreetsete olukordade loetlemine määruses ei ole vajalik, kuna proovivõtja pädevuse hindamisel lähtutakse eelkõige tema üldistest teadmistest ja oskustest proovivõtumeetodite rakendamisel ning ohutul ja nõuetekohasel proovivõtul. Lisaks tulenevad paljud spetsiifilised proovivõtu tehnilised nõuded ja töövõtted rahvusvahelistest standarditest ja metoodikatest, mida ajakohastatakse regulaarselt. Seetõttu on otstarbekam sätestada määruses proovivõtja pädevuse üldised põhimõtted ning jätta konkreetsemad töövõtted ja olukorraspetsiifilised nõuded standardite, juhendmaterjalide ja

erialase praktika reguleerida. Selline lähenemine muudab regulatsiooni paindlikumaks ning väldib olukorda, kus õigusaktis loetletud üksiknäited võivad ajas vananeda, või jätta eksliku mulje, et muud võrreldavad proovivõtuolukorrad ei kuulu nõutava pädevuse hulka. Atesteerimise mõte on hinnata, kas proovivõtja oskab võtta kvaliteetse ja usaldusväärse proovi. Kui sinna lisada ka reostuskoormuse arvutamine, läheks atesteerimise sisu liiga laiali ja kaotaks fookuse. Proovivõtja ei pea oskama määrata reoveepuhasti reostuskoormust, vaid peab tagama, et proov on võetud õigesti. Reostuskoormuse arvutamine on juba järgmine etapp, mis jääb teiste spetsialistide ülesandeks.

Samuti ei sätestata enam kehtivaga määrusega kehtestatud lisanõudeid (nt radioloogiliste, mikrobioloogiliste ja keemiliste näitajate proovivõtt ning joogivee organoleptiliste omaduste määramine) joogivee proovivõtjatele. Kuna määrus reguleerib mitut proovivõtmise valdkonda (nt pinna-, põhja-, mere-, heit- ja reovee ning reoveesette proovivõtmine), mille puhul ei ole samuti määruks üksikasjalikke valdkonnaspetsiifilisi nõudeid eraldi välja toodud, ei ole põhjendatud sätestada eraldi ja detailseid nõudeid üksnes joogivee proovivõtjatele. Seetõttu ei esitata eelnõus joogivee proovivõtiga seotud spetsiifilised näiteid ning proovivõtja pädevust hinnatakse üldiste proovivõtunõuete alusel selles valdkonnas, milles isik atesteeritakse.

Muudatuste eesmärk on muuta regulatsioon selgemaks ja paindlikumaks, vältida liigset tehnilist detailsust ning tagada, et määrus keskendub proovivõtja pädevuse põhielementidele.

Paragrahvis 5 sätestatakse proovivõtjate atesteerimise kord ning atesteerimise etapid. Võrreldes kehtiva määrusega on atesteerimise korraldust täpsustatud ning viidud kooskõlla põhimõttega, et atesteerimist korraldab halduslepingu alusel pädev katselabor.

Kehtiva määruse järgi toimub atesteerimine atesteerimiskomisjoni istungina. Eelnõukohases määruks komisjoni enam ei moodustata ning atesteerimise korraldamise, sealhulgas aja ja koha määramise ülesanne on antud katselaborile. Katselabor määrab atesteerimise aja ja koha ning korraldab atesteerimise vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kaks korda aastas. Samuti teavitab katselabor atesteerimist taotlevaid isikuid kirjalikult atesteerimise toimumise ajast ja kohast. Muudatuse eesmärk on täpsustada, kes määrab atesteerimise aja ja koha, minimaalse atesteerimiste arvu ning seda, kuidas isikuid atesteerimisest teavitatakse.

Atesteerimise sisu on põhimõtteliselt säilinud. Nii kehtivas määruks kui ka eelnõus koosneb atesteerimine kirjalikust testist, esmakordsel atesteerimisel praktiliste ülesannete sooritamistest ning vajaduse korral suulisest vestlusest. Atesteerimise etappide sisu ja läbiviimise otsustab katselabor. Praktiliste ülesannete ja suulise vestluse sisu määramisel arvestab katselabor valdkonda, milles isik soovib olla atesteeritud ning nõudeid proovivõtja teadmiste ja oskustele. Suulise vestluse korral arvestatakse ka kirjaliku testi tulemusi.

Muudetud on ka kirjaliku testi sooritamise kriteeriumi sõnastust. Kehtivas määruks koosneb kirjalik test igas valdkonnas kümnest küsimusest, millest tuleb õigesti vastata vähemalt seitsmele. Eelnõukohases määruks kavandatakse üldisem nõue, mille kohaselt loetakse test sooritatuks, kui õigesti on vastatud vähemalt 70 protsendile katselabori koostatud küsimustest. Selline lähenemine annab katselaborile suurema paindlikkuse testi koostamisel ning võimaldab vajaduse korral muuta küsimuste arvu, säilitades samal ajal sisuliselt sama soorituskünnise.

Võrreldes kehtiva määrusega on täpsustatud ka atesteerimise tulemuste teatavaks tegemise ja dokumenteerimise korda. Eelnõukohase määrusega lisatakse nõue, et atesteerimise tulemusest teavitatakse taotlejat pärast kirjaliku testi ning vajaduse korral suulise vestluse vastuste kontrollimist ja hindamist. Samuti on lisatud nõue, et atesteerimise käigu, tulemuse ja otsuse kohta vormistab katselabor protokoll.

Atesteerimise tulemuste hindamise põhimõte on jäänud samaks. Proovivõtja teadmisi ja oskusi hinnatakse tulemusega „sooritas atesteerimise“ või „ei sooritanud atesteerimist“.

Paragrahvis 6 sätestatakse atesteerimistunnistuse väljastamise kord ning tunnistusele kantavad andmed. Sätte eesmärk on määratleda, millisel viisil tõendatakse proovivõtja edukat atesteerimist ning milline teave peab tunnistusel sisalduma.

Võrreldes kehtiva määrusega on sätte sõnastust muudetud atesteerimise korralduse muutumise põhjal. Kehtiva määruse kohaselt annab atesteerimistunnistuse atesteerimiskomisjon ning tunnistusele märgitakse komisjoni esimehe nimi ja digiallkiri. Eelnõukohases määruses atesteerimiskomisjoni enam ei ole ning atesteerimise korraldamise ülesanne on antud halduslepingu alusel tegutsevale katselaborile. Seetõttu on tunnistuse väljastajaks katselabor ning tunnistusele märgitakse katselabori esindaja nimi ja digiallkiri. Muudatus kajastab atesteerimise korralduse ümberkujundamist ning viib tunnistuse väljastamise regulatsiooni kooskõlla uue menetluskorraga.

Eelnõukohases määruses on juba sätestatud, et atesteeritud proovivõtjale antakse elektrooniline atesteerimistunnistus.

Atesteerimistunnistusele kantavad andmed on jäänud samaks: tunnistusel märgitakse atesteeritud proovivõtja nimi ja isikukood, atesteerimise kuupäev, proovivõtmise valdkond või valdkonnad ja tunnistuse number. Samuti on säilinud tunnistuse kehtivusaeg, milleks on seitse aastat tunnistuse andmisest arvates. Muudatuste eesmärk on viia sätte sõnastus kooskõlla uue atesteerimise korraldusega ning jätta välja komisjoni olemasolust tulenevad menetluslikud sätted.

Paragrahvis 7 sätestatakse atesteerimise tulemuse vaidlustamise ning kordusatesteerimise kord. Võrreldes kehtiva määrusega on sätte sõnastust muudetud atesteerimise korralduse muutumise tõttu ning regulatsiooni on osaliselt lihtsustatud.

Kehtiva määruse kohaselt pöördub atesteerimise tulemusega mittenõustuv isik selgituste saamiseks atesteerimiskomisjoni esimehe poole ning kordusatesteerimise aja määrab samuti komisjoni esimees. Kuna atesteerimiskomisjoni enam ei moodustata, on kõik viited komisjonile ja komisjoni esimehele asendatud katselaboriga. Atesteerimist taotlenud isik saab pöörduda selgituste saamiseks katselabori poole või taotleda kordusatesteerimist.

Samuti on muudetud vaidluste esitamise korda. Kui kehtiva määruse järgi esitatakse protest atesteerimise korraldamise kohta komisjonile, siis eelnõukohase määruse järgi võib isik atesteerimise tulemuse vaidlustada seitsme päeva jooksul atesteerimise päevast arvates, esitades kirjaliku avalduse selgituste saamiseks katselaborile. Katselabor vastab avaldusele kirjalikult seitsme päeva jooksul avalduse laekumise päevast arvates.

Kui seejärel atesteerimist mittesooritanud isik soovib uuesti läbida atesteerimist, siis esitab ta kirjaliku taotluse katselaborile.

Eelnõukohase määruse järgi määrab kordusatesteerimise aja ja koha katselabor vastavalt vajadusele ning teavitab sellest kordusatesteerimist soovivaid isikuid. See tähendab, et kordusatesteerimine korraldatakse kordusatesteerimise taotluste olemasolul ehk katselabor korraldab kordusatesteerimise siis, kui on teada, et isikud soovivad kordusatesteerimisel osaleda. Seega ei korraldata kordusatesteerimist ilma vajaduseta, vaid lähtutakse esitatud taotlustest. Selline sõnastus võimaldab atesteerimist korraldaval katselaboril planeerida atesteerimist tegeliku vajaduse alusel.

Lisaks on eelnõukohasest määrusest välja jäetud kehtiva määruse nõue, mille kohaselt peab kordusatesteerimise mittesooritanud isik enne järgmise atesteerimise taotlemist läbima vähemalt 20-tunnise väljaõppekoolituse vastavas vee- või joogiveeuuringu proovivõtmise valdkonnas. Muudatuse eesmärk on muuta süsteem paindlikumaks ja vähendada põhjendamatut halduskoormust. Atesteerimine on tasuline ning selle kulud kannab proovivõtja

ise, mistõttu on tal juba loomulik motivatsioon omandada enne uut atesteerimist vajalikud teadmised ja oskused. Koolituse läbimine ei ole siiski ainus viis teadmiste täiendamiseks ning selle kohustuslikuks muutmine ei ole põhjendatud. Eelnõu kohaselt on koolitus vabatahtlik ning proovivõtja saab ise valida sobiva viisi oma teadmiste täiendamiseks. Samal ajal on kvaliteedikontroll tagatud kordusatesteerimise kaudu, kuna isik, kes ei ole piisavalt ette valmistunud, ei läbi atesteerimist ega saa tunnistust.

Paragrahvis 8 sätestatakse proovivõtja õppeprogrammi põhimõtted ning teemad, mida vee- või joogiveeuuringu valdkonna koolitus peab sisaldama. Sätte eesmärk on tagada, et proovivõtjate koolitus käsitleks vähemalt neid teemasid, mis on vajalikud nõuetekohaseks proovivõtmiseks ning atesteerimiseks vajalike teadmiste omandamiseks.

Võrreldes kehtiva määrusega on sätte sõnastust lihtsustatud ja paindlikumaks muudetud. Esiteks on muudetud sätte pealkirja ja lõike 1 sõnastust. Varasema „proovivõtja väljaõppe“ asemel kasutatakse sõnastust „proovivõtja õpe“. Sisu poolest jääb koolituse korraldamise põhimõtte samaks: koolitust võib korraldada asutus või isik, kelle põhikirjas või põhimäärus on ette nähtud ka koolituste korraldamine.

Teiseks on eelnõukohasest määrusest välja jäetud nõue, mille kohaselt peab proovivõtja väljaõpe olema vähemalt 20-tunnine. Muudatuse eesmärk on anda koolituse korraldajatele suurem paindlikkus õppe mahu ja vormi kujundamisel. Kuna koolitus ei ole atesteerimise eeltingimus ning proovivõtja pädevust hinnatakse atesteerimise käigus kirjaliku testi ja vajaduse korral praktiliste ülesannete põhjal, ei ole koolituse minimaalset mahtu vaja määru- ses ette näha.

Kolmandaks on muudetud õppeprogrammi sisu kirjeldust. Kehtivas määru- ses on õppeprogrammis ette nähtud viis teemat: proovivõtmisega seotud õigusaktide ülevaade, proovivõtukoha ettevalmistamise ja proovivõtmise nõuded, proovide transportimise nõuded, proovide laborisse üleandmise nõuded ning proovitulemuste tõlgendamine ja vaidlustamine. Eelnõukohases määru- ses on õppeprogrammi kohustuslikke teemasid korrigeeritud ning keskendutakse proovivõtja pädevuse seisukohalt kõige olulisematele küsimustele. Õppeprogramm peab hõlmama vähemalt proovivõtmisega seotud õigusaktide ja asjakohaste standardite ülevaadet ning proovivõtukoha ettevalmistamise ja proovivõtmise nõudeid proovivõtmise valdkonna järgi, arvestades eelnõukohase määruse §-s 4 toodud nõudeid atesteeritavale. Proovide transportimise, laborisse üleandmise teemasid ei ole uues määru- ses enam eraldi loetletud, kuna need on juba hõlmatud määruse §-s 4 sätestatud nõuetega atesteeritava teadmistele ja oskustele. Seetõttu ei ole vaja neid teemasid õppeprogrammi nõuetes dubleerida. Muudatuse eesmärk on vältida sama sisu kordamist määruse eri sätetes ning muuta kord selgemaks ja kompaktsemaks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamisega kaasnevad mõjud proovivõtjate atesteerimist korraldavale katselaborile, atesteeritavatele proovivõtjatele, Kliimaministeeriumile.

Kokkuvõttes seisneb määruse muudatuste peamine mõju halduskoormuse vähenemises ning atesteerimise korralduse selgemaks ja paindlikumaks muutumises. Reguleerimine on lihtsustatud, eemaldatud on dubleerivad või tarbetult detailsed sätted ning atesteerimise korraldus on viidud kooskõlla tegeliku praktikaga. See aitab kasutada olemasolevaid ressursse tõhusamalt ning suurendab süsteemi selgust ja läbipaistvust.

Sihtrühm: vee- ja joogiveeuuringu proovivõtjad, kes taotleavad atesteerimist.

Mõju proovivõtjatele: vähene positiivne mõju.

Muudatuste eesmärk on muuta regulatsioon selgemaks ja atesteerimise kord lihtsamaks ning paindlikumaks. Selgemad reeglid ja vähem dubleerivaid või tarbetult detailseid nõudeid aitavad proovivõtjatel paremini mõista atesteerimise tingimusi ja menetlust.

Proovivõtjate jaoks lihtsustub atesteerimise taotlemine. Taotluse esitamisel ei pea enam esitama andmeid varasema praktilise töö ega läbitud koolituste kohta, kuna need ei ole atesteerimise eeltingimuseks. Proovivõtja pädevust hinnatakse atesteerimise käigus kirjaliku testi ning esmakordsel atesteerimisel praktiliste ülesannete kaudu. Samuti on muudetud kirjaliku testi sooritamise kriteeriumi: varasema fikseeritud küsimuste arvu asemel loetakse test sooritatuks, kui õigesti on vastatud vähemalt 70 protsendile küsimustest. See võimaldab testi sisu ja mahtu vajaduse korral paindlikumalt kohandada.

Paindlikumaks muutub ka kordusatesteerimise kord. Senise korra kohaselt pidi kordusatesteerimise mittesooritanu enne järgmist atesteerimist läbima vähemalt 20-tunnise koolituse. See nõue jäetakse eelnõukohasest määrusest välja. Atesteerimine on tasuline ja selle kulud kannab proovivõtja ise, mistõttu on tal loomulik motivatsioon enne uut atesteerimist oma teadmisi täiendada. Koolitus jääb võimalikuks, kuid selle läbimine ei ole kohustuslik, mis annab proovivõtjale suurema paindlikkuse valida endale sobiv viis teadmiste täiendamiseks.

Muudatused ei muuda atesteerimise sisulisi nõudeid ega vähenda proovivõtjate pädevuse kontrolli taset, kuid muudavad menetluse selgemaks ja paindlikumaks ning väheneb halduskoormus.

Sihtrühm: katselabor, kes atesteerib proovivõtjaid.

Mõju proovivõtjate atesteerija tegevusele: väheoluline positiivne mõju.

Muudatustega viiakse atesteerimise korraldus vastavusse veeseaduse 25.04.2025. a jõustunud muudatusega, et proovivõtjaid atesteerib halduslepingu alusel tegutsev pädev katselabor. Selle tulemusel muutub katselabori roll atesteerimisprotsessi korraldamisel selgemaks ning mitmed kehtivas määruuses detailsemalt reguleeritud menetluslikud küsimused jäetakse katselabori otsustada.

Määruuses vähendatakse liigset detailsust. Atesteerimiskomisjoni enam ei moodustata ega reguleerita selle töökorda. Atesteerimise praktiline korraldamine, sealhulgas atesteerimise aja ja koha määramine, praktiliste ülesannete ja vestluse sisu kujundamine ning kordusatesteerimise korraldamine, on atesteeriva katselabori kaalutusotsus. See annab katselaborile suurema paindlikkuse atesteerimise korraldamisel ning võimaldab kohandada töökorraldust tegeliku vajaduse ja osalejate arvu järgi.

Samuti lihtsustub atesteerimise korraldus. Dokumentide registreerimine, atesteerimise tulemuste vormistamine ja muude menetlustoimingute korraldamine toimub katselabori tavapärase töökorralduse ja kvaliteedisüsteemi raames.

Muudatused ei suurenda katselabori kohustusi, kuid annavad suurema paindlikkuse atesteerimise korraldamisel ning vähendavad tarbetut menetluslikku detailsust.

Sihtrühm: Kliimaministeerium.

Mõju töökoormusele: oluline positiivne mõju.

Veeseaduse 25.04.2025. a muudatuse kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister sõlmida halduslepingu katselaboriga, kelle akrediteerimisulatus hõlmab kõiki atesteeritavaid proovivõtuvaldkondi. See haldusleping sõlmiti 12.08.2025. a OÜ-ga Eesti Keskkonnauuringute Keskus (EKUK) (halduslepingu nr 1-6/19/5 muutmine). Sellega anti proovivõtjate atesteerimise praktiline korraldamine Kliimaministeeriumilt üle EKUKile.

Muudatuste tulemusel väheneb ministeeriumi otsene roll atesteerimisprotsessi korraldamisel, kuna kõiki atesteerimisega seotud tegevusi teeb nüüd EKUK. Ministeeriumi kohustuseks jääb eelkõige järelevalve halduslepingu täitmise üle ja süsteemi toimimise üldine korraldamine.

Üldise mõjuna muutub regulatsioon selgemaks ja süsteemsemaks. Samuti on korrastatud atesteerimise protsessi kirjeldus, mis muudab selle paremini arusaadavaks ning vastavaks tegelikule praktikale. Selle tulemusena väheneb nii riigi kui ka atesteerimist korraldava asutuse halduskoormus ning atesteerimise süsteem muutub paindlikumaks.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei nõua lisaraha riigieelarvest. Muudatuste kohaselt korraldatakse proovivõtjate atesteerimine edaspidi halduslepingu alusel pädeva katselabori kaudu, mis tähendab, et ministeerium proovivõtjaid ei atesteeri. Selle tulemusena väheneb ministeeriumi halduskoormus, kuna atesteerimisega seotud menetluslikud ja korralduslikud toimingud viiakse üle halduslepingu alusel tegutsevale katselaborile.

Proovivõtjatele ei teki määruse rakendamisest lisakulusid võrreldes senisega korraga. Atesteerimise eest võetav tasu on määratud veeseadusega. Samas muutub regulatsioon paindlikumaks, kuna kaotatakse kohustus läbida kordusatesteerimise mittesooritamise korral vähemalt 20-tunnine koolitus. Koolituse läbimine jääb võimalikuks, kuid see ei ole enam kohustuslik. See vähendab proovivõtjatele kohustuslikke kulusi ning annab suurema paindlikkuse otsustada, mil viisil oma teadmisi enne uut atesteerimist täiendada.

Katselabori jaoks tähendab määruse rakendamine atesteerimise korraldamisega seotud nende tegevuste täitmist, mis on sätestatud halduslepingus. Nende hulka kuuluvad muu hulgas atesteerimine, kirjalike testide ja praktiliste ülesannete korraldamine, tulemuste hindamine, atesteerimise dokumenteerimine ning atesteerimistunnistuste vormistamine. Nende tegevustega seotud kulud kaetakse atesteerimistasudest, mistõttu ei teki riigile rahastamisvajadust.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile. Määruse eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Vee-ettevõtete Liidule, Keskkonnaametile, Terviseametile, OÜ-le Eesti Keskkonnauuringute Keskus eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.